

BETYÁRBÓL LETT KIRÁLY

Hát egyszer vót egy szögény embör mög egy szögény asszony. Volt neki három fia. Mikor má(r) fölnyőttek nagyra, nem tudott velük már mi(t) csinálni.

Király azt izente neki, a szögény embernek, hogy tanitassa mestörségre őket! Hát kérdözte a szögény embör, hogyan tanitassa, mikor ű nagyon szögény? Király mög azt mondta neki, hogy csak bátran vezesse el őket az erdőbe! És amelyik milyen mestörségöt választ, ű felel rula.

El is vezette szegény ember mind a három fiát. Hát ahogy mönnek, möndögélnek az erdőbe(n), már jó messze bemöntenek. Az öreg mönt elű(l), a három fia utána.

Egyszer a legöregöbbik jobbra tekint, azt mondja az apjának:

— Ejj, de szép fa az ottan! De szép sifonér* vó(l)na belüle!

Azt mondja neki az apja:

— Na, jó(l) van, fiam, te tislér** lesző(l).

Mönnek be egy darabig, akkor mög a középső figyelt egy fát:

— Nézze csak, édösapám, milyen szép fa az! Milyen szép szankó*** vó(l)na belüle!

— Na, jó(l) van, fiam, te maj(d) bognár lesző(l).

De csak mögin(t) möndögélnek tovább. A legkisebb, az leghátú(l) mén, de az még mindég nem választ mestörsé-

* fiókos szekrény.

** asztalos.

*** szánkó.

göt. Egyszer visszteki má(r) az édsapja, azt mondja a fiának:

— Na, fiam, hát te nem választó(l) mestörségöt?

— Ráérök még, édsapám! Még öleg nagy az erdő, még találök én is!

Hát amint möndögélnek megint(t) csak tovább, egy csapat disznót látnak. A legkisebb jó(l) odafigyel, azt mondja az édsapjának:

— Ejnye, éds fiam, hát ilyen mestörségöt választottál?

Visszanéz az apja:

— Ejnye, éds fiam, hát ilyen mestörségöt választottál? Hát mit szól a király, ha én ezt megmondom? Válassz, fiam, másik mestörségöt, mert ez(t) nem meröm bemon-dani a királynak!

— Nem választok én, édesapám! Énnököm ez a mestör-ség legjobban tetszik.

Nahát mos(t) má(r) végre elmönnök hazafelé. Mikor hazaértek, (a)z öreg fölmönt a királyhol, mert a király azt mondta neki, hogy melyik fia milyen mesterséget választ, hogy mindjárt mönjön, mondja neki, hogy melyik milyen mestör akar lönni! Hát el is mönt az öreg.

Miko(r) kérdözi tüle a király, hogy melyik fia milyen mestör akar lönni, azt mondja rá az öreg:

— Hát a legöregöbbik fiam, az tislér akar lönni, a kö-zépső mög bognár.

— Hát a legkisebbik milyen mestör akar lönni?

De hát erre csak az öreg nem felel semmit, csak lesütötte fejit, oszt hallgatott. Hát rászól a király, hogy:

— Feleljön már, öreg! Én nem bánom, akármilyen mes-tör akar lönni!

Alkkor mondja az öreg, hogy a legkisebbik betyár akar lönni. Arra azt mondja a király:

— Hát jó(l) van, öregöm, a(z) is mestörség. Hát mast csak mönjön, öregöm, haza, osztán mondja mög a fiának,

hogy addig engedök neki szabad napot, míg csináltat magának betyárruhát.

El is mönt az ifjú szabatni betyárruhát mög mindönt, a betyárruháhó(z) hozzávalót, későket, puskát; ami csak köllött, mindönt; csoda nagy szélű, betyáros kalapot. Mikor osztán kész vót a ruha, a fiú hazahozta. Mikor fölkészű(l)t bele, hát olyan egy derék fiú vót, hogy olyan abba(n) a környékbe(n) nem volt.

Be is hívatta hát a király az öregöt. Bemönt az öreg. Azt mondja a király az öregnek:

— Hát ide hallgasson, öregöm! Adok a fiának egy föl-
adatot, hogy holnap éjje(l) ha el nem lopja a legszöbbszű paripámat az istálló(bú)(l), akkor a fejit rögtön levágatom!

Elmönt az öreg nagy szomorúan haza. Panaszkodott a fiának:

— Á, nem baj ez, édösapám! Ez semmi se!

Hát be is a(l)konyodott. Gyerök szépen vett magának egy pint erős pálinkát, és vött magának kártyákat. És o(lyan) vándorló koldusruhába készű(l)t föl. És a pálinkába mög tövött álomport. Így hát lassan fölkészű(l)t, és útnak indult.

De a király már az istállóba annyi öröket állított, hogy száma nem volt neki. Egy a kapuban, egy mög az istállóajtóba(n). És még a lónak a fülit, farkát, mindönit fogták, mög egy fönt út a hátán.

De ez mind semmi vót, mer(t) a fiatal betyár odaéerközött, s a kint álló őrnek jó estét köszön:

— Jó estét kívánok! Kaphatnék-e magikná(l) szállást?

— Én nem tudom. Bajosan, mer(t) várunk egy betyárt.

— Nem baj az, vitéz uram, annál jobb. Énnálam van egy kis kártya is, aztán majd lassan elkártyázzgassunk. Így maj(d) jobban mögfogjunk a betyárt.

Mindjárt szól a kapuba(n) álló őrködő a többinek, hogy itt van egy szögény vándor, hogy adhatnának-e neki szállást? Hát bele is egyeztek mindnyájan. Be is mönt a fiatal

vándor az istállóba, aztán ott beszé(l)get velik. Azonba(n) körű(l)ű(l)tek a fő(l)dre. Elüvötte a vándor a kártyákat:

— Tessék hozzáfogni! Kicsikét elmúlasszunk vele az időt.

Hát nem is sokat köllött kíná(l)gatni űket, szépen hozzáfogtak kártyázni. Kártyáztak lassan. Egyször csak mög szólal a vándor:

— Hát ez nem járja! Csak kártyázni, inni mög semmit? Hát hogyha nem itélnek meg, énnálam van egy kis pálinka, aztán lassan elivogassunk.

Há(t) nem is sokáig kíná(l)tatták az ifjú urak magukat, hozzáfogtak a pálinkáhó(z), és lassan ivogalódtak. Így hát mire a pálinka elfogyott vó(l)na, mindnyájan elaludtak.

Hát mikor elaludtak, ez mög annak a kezibe, aki fogta a lónak a farkát, annak beleadta a kezibe a söprűt. Amelyik meg ű(l)t pedig a hátán, aztat mög rátette a fára, aki a lovak közt van. Amelyik meg pedig fogta a gyepkűjit, annak mög egy kötéldarabot adott a kezibe. És úgy hagyta űket, a lovat mög szépen vezette haza. Még lábát se kötözte be ronggya(l), olyan szép bátran fölnyargú(l)ta, és elvezette haza. Mikor hazaért vele, szépen bekötötte az ű istállójába.

Miko(r) rögge(l) fölédrednek, hívati a király az öregöt. El is mönt az öreg a királyhol. Azt mondja néki a király:

— Hát, öregöm, mi(t) csinyál kendnek a fia?

— Hát mi(t) csinyá(l)na, király őfölsége? Van egy szép paripája, oszt azt pucó(l)gatja.

— Hát látom, öregöm, hogy derék fia van ken(d)nek! Hát mönjön kend most haza, és azt mondja mög kend a fiának, hogy holnap dé(l)be(n) kint, ahun szántanak a béresek, hogyha el nem lopja a tíz fogat ökröt, fényös délbe(n), akkor nem él tovább!

Haza is mönt az öreg nagy szomorúan. Mikor hazaért, hát láti a fia, hogy az apja szomorú:

— Minek szomorkodik, édösapám?

— Van, fiam, miér(t) szomorko(d)ni, mert a király olyan föladatot adott, hogy holnap délbe(n), ha el nem lopod a tíz fogat ökröt fényes délbe(n), akkor le fog fejezni.

— Hát semmi se az, édösapám! A(z) is möglesz!

Mindjárt a gyerök elkül(d)te az anyját be a városba, hogy vásároljon fiatal rántani való csirkéket, mög o(ly)an aranfestéköt hozni.

Hát hozza is az édesanyja, hozott mindent, ami köllött. Gyerök szépön fogta a festéköt, azokat a fiatal csirkéket mind befestette. Aztán akkor beletette egy jó nagy veszőkosárba, és egy asztalterítöve(l) lekötötte. Fölfogta a gyerök a fejire a kosarát.

És a bérösök innen egy nagy erdő mellett szántottak ippen. Mikor dél vót, a bérösök mind egy he(ly)re hajtották az ökröket dele(l)ni. Mikor hozzáfogtak, hogy majd ebédö(l)nek, ez mög szép lassan odalopódzott az erdő szélibe, és kió(l)dta a kosarat, és mind széjje(l)erögette azokat a csibéket. Ű mög ú(j)ra e(l)bú(j)t, hogy űtet mög ne lássák.

Így hát a csibék szögényök nagyon ijedtek vótak, oszt ahogy elindú(l)tak a kosárbú(l), ahányan vótak, annyifelé szaladtak. Bérösök azonba(n) észrevötték űket:

— Nézzétök má oda, milyen gyönyörű szép csibék! Gyertök, szaladjunk! Fogdossuk meg űket!

Hát el is szaladtak a bérösök mind széjje(l) a csibék után. A csibék mög beszaladtak az erdőbe.

Még azok ott zavargá(l)ták a csibéket, a betyár mög mind behajtotta a pusztába az ökröket. Behajtotta az ű istállójába, és ott szép kevélyen nézögette űket, hogy űneki milyen sok jószágja van most.

Hát mikor a bérösök vissza kigyüttek az erdőbú(l), egy pár csibét fogtak csak. Hát nincsenek az ökrök! Csudájukba(n) nem tudtak mí(t) csinálni. Azt gondó(l)ták, hogy

a föld alá tüntek el. Nekimentek, ájták* a földet föl, hogy hát mos(t) má(r) nem tudtak mi(t) csinyá(l)ni, mos(t) má(r) muszáj, hogy a földbe mentek le. De hát aztán nem vót sehol semmi, nem láttak semmit. Így a bérösök elmöntenek lassan haza.

Hát másnap rögge(l) fölkel az öreg mög a fia. Fölhívhatja a király az öregöt. El is mönt az öreg hozzá. Azt mondja a király az öregnek:

— Hát mi(t) csinyál ken(d)nek a fia?

— Hát mi(t) csinyá(l)na, király őfelsége? Van neki tíz fogat ökre, azokat nézőgeti.

— Ejnye, hát ez csakugyan egy betyár gyerek! Mos(t) má(r) két föladatomat tette meg. Hanem mast, öregöm, adok egy csoda nagy föladatot. Hogyha ezt a fia mög nem csinyálja, hát akkó(r) biztosan lefejezöm! . . .

Hát nagy szomorúan hazament az öreg:

— Ej, édös fiam, de nagy föladatot adott a király!

— Mit, édösapám?

— Azt mondta a király, hogyha el nem lopod a feleséginek a gyűrűt az ujjárú(l) máma éjje(l), akko(r) lefejez.

— Nem baj az, édösapám, majd a(z) is végbemén.

Hát elment, fogott egy olyan üres tökcserépet, és abba kevert kenyőcsöt, és emberganyét kevert hozzá, ezt összekeverte.

És akkor este a királyná(l) nagy gyülekezet vót, gyűttek sok vendégök. És ű mög szabatott hamarosan, vött magának ruhát, fölkészü(l)t abba a ruhában. És olyan vót, mint valami gróf, és olyan úri képiben mönt oda. És ott a többi urak között elkeverődött.

Mikor már mindnyájan elszéledtek, hazamöntenek, ű mög szépön az ágy alá bújt. De eztet, amit összekevert, ezt is vitte magával. És az ágy alá bújt, ahol a király mög a királyné aludtak.

* ásták.

Le is feküdt a király mög a királyné. Mikó(r) szépen elaludtak, ez mög szépen azt, amit összekevert, közibük öntötte.

Egyszer fölébred a király. Azt mondja a feleséginek, mögtaszintja:

— Te asszony, mit csináyá(l)tá(l)? Olyan bűdös ez az ágy?

Fölébred rá a királyné:

— Nem igaz, hogy én csináyá(l)tam! Muszáj, hogy te!

Hát ezön nagyon összevesztek. Azt mondja a király a feleséginek:

— Nem baj az, akármelyikünk csináyá(l)ta, most mönjünk förödni! Tudod mit, asszony? Majd előbb én elmék förödni, oszt utánam meg majd elmész te.

Így a király még ott mosakodott, ez a betyár meg kibújt az ágy alú(l), és a hangját egészen olyan furcsának választotta, hasonlított a hangja a királyéhó(z). Azt mondi a betyár a királynénak:

— Ide hallgass, asszony! Add oda a gyűrűdet, mert hátha gyün az a betyár, aztán ellopi.

Szépön a királyné lehúzta a gyűrűt és neki adta. Ű mög o(ly)an szép csöndesen kiszökött a királyi palotábú(l). Így hazamönt a fiú.

Király azonban készen vót a mosakodással. Azt mondi a feleséginek:

— Ide hallgass, asszony! Add oda a gyűrűdet, mert hátha gyün a betyár, oszt elviszi!

— Hát mán minek beszé(l)sz, ember, ilyeneket, mikor mast adtam kicsit előbb oda a gyűrűmet?

— Hát kinek adtad? Neköm nem adtad!

— Hát dehogyisnem, ippen neköd adtam!

— Hát csak én teneköd, asszony, nem hazudok? Mos(t) biztosan a betyár vitte el a gyűrűt. Végünk van mast, asszony!

Így hát mögmosakodott az asszony is, és békibe(n) aludtak röggelig.

Mikor rögge(l) fölébred az öreg meg a fia, fölhívhatja az öregöt a király:

— Mi(t) csinál kendnek a fia?

— Hát, király őfölsége, egy szép karikagyürü van az ujján, és zsebkendőve(l) türű(l)geti.

— Hát, derék fia van kendnek! Mönjön kend haza, és azt mondja mög a fiának, hogy hó(l)nap estére gyűjjön el hozzám! Hogy szeretném látni, hogy milyen derék fiú.

Föl is készű(l)t a gyerök másnap este szép úri ruhában, és odamönt a király palotájába a többi vendégek közé. Így hát a király nem tudta, hogy ott vót, mer(t) nem ismerte mög, hogy kicsoda az az ismeretlen úr, aki a többi között vót.

Így másnap fölhívatta újra a király az öregöt:

— Hát minek nem kű(ld)te kend el a fiát, hogy lássam?

— Hát itt vót, király őfölsége, az este.

— Hát nem tudom, öregöm, én nem láttam. Hanem mönjön kend haza, és mondja mög a fiának, hogy hó(l)nap estére okvetlen eljöjjön hozzám!

Így hát a fiú elmönt még urasabb ruhában. Ismét nem ismert rá a király.

Második nap fölhívatta újra az öregöt a király:

— Hát minek nem küldi kend el a fiát már egyszer?

— Hát itt vót, király őfölsége, a fiam. Hát nem látta?

— Hát csak mönjön kend haza, és küldje hó(l)nap estére okvetlen el!

Haza is mönt az öreg. Mondta a fiának, hogy mit izent a király. Nagyon dühös lött az öregnek a fia, hogy mas(t) már kétször ott vót, mégse nem látta. Azt mondja a gyerök az apjának:

— Édösapám, olyan ruhába(n) fogok elmenni, hogy a király akko(r) rögtön megismer.

Föl is készű(l)t a betyáros ruhába. Körű(l)rakta magát

bajnétokka(l) mög mindön, ami a betyároknak van, nagy késekkel. És miko(r) legjobban mulatoztak a király vendégei, a király mög a királyné éppen egymás mellett ültek az asztalná(l), ez a betyárgyerök csak kinyitotta kétfelé az ajtót, és kemény lépteket csinyá(l)t, belépett az ajtón.

Mikor az ajtón belépett, mindön szöm odafigyelt. És a királyné mög csudájába azt kiá(l)totta:

— Ej, de derék gyerök! Megilletné a királyi koronát!

Így a betyárgyerök nem is várt egy percöt se. Széjje(l)-tárta magán a kabátját. Mikor az urak möglátták, hogy mi van a kabát alatt, hogy a betyárkésök összefényesesznek, mind az ablakon ugrá(l)tak ki. És kinek a keze, kinek a lába kitörött a nagy meneküléstű(l). Nem tudtak mí(t) csinyá(l)ni. Csak csupán a király mög a királyné maradt az asztalná(l) ülve.

És elürántotta a betyárgyerök a koltját* és odalépett a királyhó(z) mög a királynéhó(z), és rögtön agyonlütte a királyt. De a királyné nagyon könyörgött, hogy űtet ne bántsa! Ne bántsa űtet, mer(t) inkább lösz a felesége.

Így hát a fiú nem is bántotta a fiatal királynét. Így férhő(z) ment hozzá a királyné. És a szögény betyárfiúbú(l) egy jó király kereködött. És még máig is élnek boldogan, ha mög nem haltak.

* pisztolyát.